

2 1/2 57 I

„Dat Bussum van vroeger”

Toen de schapen en kippen nog in de Nassaustraaf speelden

Dat Bussum van vroeger, dat mag toch niet zomaar vergeten worden. Er hebben zich zoveel aardige gebeurtenissen in ons dorp afgespeeld die belijst het optekenen waard zijn. Daarom gaan we terug tot het jaar 1850. Vanaf dat jaar weet de 82-jarige Jan van der Berg (hier en daar beter bekend als Jantje) van horen en zeggen of uit eigen ervaring ontzettend veel te vertellen. Deze man is ondanks zijn leeftijd bijzonder kras en zeer scherp van geheugen. Hij kan uren en uren, ja zelfs dagen lang vertellen over de wonderlijke gebeurtenissen in een boerendorpje, dat in enkele tientallen jaren de plaats Bussum werd. Jan van der Berg zal ons geregeld meenemen en als waardig excursieleider hier en daar stil blijven staan om te vertellen over dat Bussum van vroeger.

Het is onze bedoeling niet, hier een wetenschappelijke verhandeling neer te schrijven. Verre van dat; wij hebben geen enkele pretentie op „historisch verantwoord”. Zij, die zich daadwerkelijk willen verdiepen in de historie van Bussum of van 't Gooi zullen zich moeten wenden tot enkele betrouwbare en wetenschappelijke werkjes, die over de Gooise historie zijn verschenen. Wij denken hierbij aan de werken van de Bussumse schrijvers W. Rust en Dr. De Vrankrijker. Een gezellig naslagwerkje is bovendien „De geschiedenis van een honderdjarige” van Fabius. Wij laten hier alleen een man aan het woord, die midden in het leven heeft gestaan; die vreemde gebeurtenissen van nabij heeft meegemaakt. Hier en daar zullen zijn woorden doorweven zijn met wat romantiek en op andere plaatsen zal hij niet aarzelen te vertellen over enkele misstanden.

„Dat Bussum van vroeger”

een bijdrage van

JAN VAN DER BERG

naverteld door

LEO SCHIEBOS

Dit is een van die heerlijke plekjes, die Aan de Laarderweg stonden nogal

men Krijnen woonde eveneens aan de Mariastraat. Hij en Klaas Majoor wedijverden met elkaar om de schoonste rossen. Mees Heistee, en zijn familie hadden hun woontenten in de Herenstraat opgeslagen. Daar woonden zij te vree totdat in 1888 hij machteloos moest toekijken hoe de boerderij van zijn buurlieden Manus Pot en Marten van der Berg tegelijk afbrandden.

Er woonde in de Heerenstraat nog een Krijnen en in alle druk bevoikte straat stonden bovendien de hofsteden van Jaap Schouten en Roel Veer. Gerrit Hilmnorst, die in de Raadhuisstraat woonde was beter bekend als Gerrit Peter. Overigens kon deze boer net best vinden met Hein Koelink die in de Kapelstraat dikwijls de schapen van Gijs van Eyden van zijn erf joeg, die in de Landstraat zijn koeien moek, lenslotte mogen we noemen Willem Dekker, die een eenvoudig boerderijtje bezat, dat eveneens aan de Landstraat stond. Dat was dus Bussum; een flink boerendorp met een „achterbuurt”. In die „achterbuurt” stonden drie hutten. Ja, inderdaad plaggenhutten. Griet Dekker woonde in één van die hutten op de plaats waar voorheen de Van Suchtelenbank stond. In andere hutten woonden Klaas Sik en Tom de Leeuw. Dat waren vertrekken van zo'n zes vierkante meter, met één „kamer”, een dak van stro en enkele beasteden. Tom de Leeuw woonde in één van die willa's met zijn gezin, dat uit acht personen bestond op de hoek van de Oningslaan en de Parklaan.

Dus „Het Spieghe!” was, hoe fraai ook, toch een buurt waar de armoede tierde. Er is toch wel iets veranderd, dat blijkt wel uit het eerste relaas van onze zegsman. Misschien dat hij de vol-

De stads- en dorpsbeschrijver Van Ollefen prijst Bussum ergens als „aller-aangenaamst en verrukkelijk” en zelfs als „schoonst gelegen dorp van Gooiland”. Van Ollefen schreef over het landelijk dorp Bussum aan het begin van de negentiende eeuw, dat bestond uit een vijftigtal boerderijtjes en verder wat huisjes gegroepeerd rond een pleintje „De Brink”. Akkers, hakhout, stukken heide en hier en daar wat hoog opgaande dennen vormden het beeld van het dorp en zijn naaste omgeving. Bovendien had Bussum een „achterbuurt”, die „het Spieghel” werd genoemd... Tja, kon die Van Ollefen op dit moment nog maar eens een kijkje komen nemen in „het Spieghel” en ons begrip van „achterbuurt” verstaan.

de loop der jaren grondig gewijzigd is. Hier staat nu een bekend gebouw.

Zo zag Bussum er dus uit, een heerlijk landelijk dorp met modderige zandwegen, waarlangs bouwvallige boerderijtjes stonden met kleine erven en veel kippen en nog meer schapen.

De wegen waren van zand en slechts het „centrum” mocht zich beroemen op verharde wegen bestaande uit die onaangename kinderhoofdjes. De Brinklaan vanaf de Esiaan tot aan de Prinsenstraat, de Kerkstraat (toen de Katensteeg genoemd) vanaf de Brinklaan tot aan de Irene-televisiestudio, en de St. Vitusstraat tot aan het Oosterpad bestonden uit kinderhoofdjes.

„Gemeentereiniging”

En over die kinderhoofdjes hobbelden en botsten dan de boerewagens van de dierbare ingezetenen van het oer-landelijke Bussum. De wegen die het voorrecht hadden met die ronde, gladde keistenen bedekt te zijn, zagen er keurig onderhouden uit. Beslist. Dat kon ook niet anders want de gemeente had (we schrijven over de jaren omstreeks 1880) een gemeentereiniger in dienst. Een man die met een krulwagen en een bezem de kinderhoofdjes nauwkeurig schoon hield.

Gijs Mus oefende dit eerbare beroep uit. Wat hij te reinigen had? Och, we schreven reeds over de talrijke schapen. De lieve dieren hadden de gewoonte hun wel zeer lastig verwijderbare behoefte temidden van de ronde kinderhoofdjes te deponeren.

Gijs Mus oefende zijn beroep nauwgezet uit. Hij veegde de pekkleurige rondjes zorgvuldig bijeen, laadde ze in de kruiwagen en vervoerde ze naar huis, waar hij een mestverzameling had aangelegd. Want heus, mest was in die dagen een kostbaar bezit.

Maar daarop hopen we nog eens terug te komen. We willen ons eerste babbeltje besluiten met een opsomming te geven van de plaatsen waarop voor de twintigste eeuw boerderijen, grote of kleine stonden. Want Jan van der Berg weet zich nauwgezet te herinneren waar de Bussumse boeren zetelden en hij weet even precies te vertellen wie er in de verschillende hofsteden woon-

Hereboer Veer

Elke Bussummer weet de Veerstraat. De naam van de straat is afgeleid van de grootste hereboer van Bussum uit de vorige eeuw. Hereboer Veer had een grote boerderij aan de Nassaulaan. Zijn hofstede was omgeven door een groot stuk grond dat de „delta” werd genoemd en dat nu wordt ingesloten door Veerstraat, Vlietlaan, Brinklaan en Esiaan. De man had een prachtige boerderij met een schitterende tuin waarin hoge bomen stonden.

van het Oosterpad Dirk Andriessen en op de hoek van de Prinsenstraat Harmen de Jong. De wethouder in die dagen Dirk Krijnen, had zijn boerenplaats tegenover die van Harmen de Jong gebouwd. Aan de andere zijde van de straat woonde Jan Ernst, die behalve het onderhouden van koeien en schapen het brood voor zijn burens bakte. Dat was me een druk bevolkte buurt. Want op de hoek van de Nieuwstraat woonde Gijs Koelink met zijn gezin in een knaap van een hofstede en hij had als overbuur Hein Ernst en als naaste buur Klaas Majoor. Een andere Koelink bezat een boerderijtje in de Kapelstraat op de hoek van de Kerkstraat. In 1883 ging zijn bedrijf in vlammen op. In de Kapelstraat woonde eveneens de burgemeester van Bussum, ook al een welgestelde boer, die op de hoek van de St. Vitusstraat niet alleen schapen en koeien hield, maar ook klompen en andere voorwerpen van onmisbare betekenis voor de boer verkocht. Burgemeester en boer Banis had als burens Gerrit Fokker en even verderop naar de Brinklaan diens broer Jan Fokker. En zo zijn we op de Brinklaan aangekomen. Waar nu het belastingkantoor is. En dan enkele tientallen meters in de richting van De Brink woonde Thijmen Aalders en vlak bij de Brink Jan Klaarenbeek.

Triest vreugdevuur.

In de Mariastraat leefde vredig en te vree Jan Calis. Helaas zou zijn boerenplaats door hem met zoveel zorg en toewijding opgewerkt, aan een triest einde komen. Bij de inwijding van de St. Vituskerk werd een vuurpijl op de toren ontstoken, die wijd en zijd de vreugde van het heuglijke feit moest verkondigen. De pijl maakte een noodlanding op de boerenplaats van Jan Calis, waar het vuur een gretig voedsel vond in de kurkdroge strooien dakbedekking. In een oogwenk was de boerderij een prooi der vlammen.

De man met de mooiste paarden Thij-

gende week terugkomt met een babbeltje uit dat interessante Bussum van vroeger.